

บทที่ 2

องค์ประกอบของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้เรียนจะต้องมีทักษะในการเรียนรู้จักการจัดการด้วยตัวเอง รู้จักใช้ประโยชน์จากบริการและกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยได้จัดไว้ให้ ตลอดจนรู้จักลักษณะและแบบการเรียนของเพื่อนนักศึกษา สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของนักศึกษาแต่ละคนแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการและการปรับตัวให้เข้ากับสังคมการศึกษา นอกจากนี้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น นักศึกษาจะต้องมีแรงจูงใจในการเรียนสูง และมีเป้าหมายของชีวิตและการศึกษาอย่างชัดเจน

ในบทนี้จะมีเนื้อหา 5 หัวข้อ คือ การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา กิจกรรมและบริการทางวิชาการของมหาวิทยาลัย ลักษณะของนักศึกษาและแบบการเรียนของนักศึกษา นักศึกษากับแรงจูงใจในการศึกษา และเป้าหมายการศึกษาและชีวิต มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การอุดมศึกษา คือ การศึกษาที่จัดให้กับคนที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือผู้ใหญ่แล้ว เป็นการศึกษาต่อจากระดับมัธยมศึกษา พื้นฐานหลักการของการอุดมศึกษาก็คือ การพยายามสร้างคนที่สมบูรณ์ตามแบบต่าง ๆ ที่สังคมต้องการ นั่นคือทำให้ผู้เรียนยอมรับแนวคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของกลุ่มหรือสังคมที่คนเหล่านั้นอาศัยอยู่ และเนื่องจากผู้เรียนในวัยนี้มีจินตนาการ แนวความคิด และความเชื่อต่าง ๆ เป็นของตนเองแตกต่างจากวัยอื่น ๆ การจัดการเรียน การสอน จึงจำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีอิสระและเสรีภาพทั้งความเป็นตัวของตัวเอง มีเสรีภาพและอิสระในการแสวงหาความรู้ ทั้งนี้ ก็เพื่อจะให้ผู้เรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีอิสระทางความคิด มีจินตนาการในการสร้างสรรค์สังคม มีความคิดที่จะประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ตลอดจนมีความสามารถในการปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น

สุภาณี สนธิรัตน์ (มปป : 3-4) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้คือ

1. เป็นการเปิดโอกาสและจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามแนวทางของตน และตัดสินใจดำเนินชีวิตตามความเป็นผู้ใหญ่ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับคุณลักษณะของตนเอง ตลอดจนสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อย่างมีเหตุผลและมีระบบระเบียบ โดยการทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาค่านิยม คุณธรรมหลายรูปแบบ ในลักษณะของการให้เหตุผล การวิเคราะห์ วิจักษ์ และการจัดประสบการณ์หลาย ๆ รูปแบบ

2. ส่งเสริมศักยภาพของมนุษย์ การส่งเสริมศักยภาพและความรู้จะเปิดในวงกว้างให้มีหลายรูปแบบ หลักสูตรจึงมีหลาย ๆ ประเภท เพื่อให้ได้ศึกษาครอบคลุมงานอาชีพทุกสาขา

3. เป็นแหล่งวิทยาการและการส่งเสริมความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ งานของสถาบันอุดมศึกษา เป็นงานที่สร้างสมความรู้ เป็นแหล่งค้นคว้าวิทยาการอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง เป็นการบุกเบิกหรือทำงานต่อเนื่องกัน ไม่ใช่งานลอกเลียนหรือตามอย่างกัน

4. เป็นการประเมินผลสังคมและบุคคล สถาบันอุดมศึกษามีวิทยาการและวิทยาการอยู่พร้อมมูล จึงควรมีส่วนที่สำคัญมากในการประเมินความก้าวหน้าของสังคมและบุคคล

5. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และการศึกษา สถาบันอุดมศึกษา จะทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงได้ จำเป็นต้องให้การเปลี่ยนแปลงนั้นสอดคล้องกับชีวิตจริง และสภาพจริงของสังคม การเรียนการสอน การวิจัย และการบริการชุมชน จึงต้องตั้งอยู่บนความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงของชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม

จรัส สุวรรณเวลา (2530 : 37) กล่าวว่าบทบาทของมหาวิทยาลัยประกอบด้วย 4 องค์คือ

1. การบุกเบิกความรู้
2. การถ่ายทอดไปให้คนอื่นมีความรู้เพิ่มมากขึ้น
3. การใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์
4. การชี้นำสังคม

สายหยุด จำปาทอง (2530 : 20) กล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันระดับสูงสุด ในระบบการศึกษาที่รับหน้าที่อันเป็นขั้นตอนสุดท้าย ก่อน ปล่อยทรัพยากรบุคคลระดับสูงออกไปรับผิดชอบสังคม การจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา เป็นไปเพื่อพัฒนากำลังคน ซึ่งนับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะคุณภาพของคนที่ใช้ในภารกิจต่าง ๆ ของประเทศนั้น เป็นผลมาจากการสร้างศักยภาพด้วยการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษานั้นเอง หากคุณภาพการจัดการเรียนการสอนสูง ย่อมจะสามารถสร้างศักยภาพของผู้จบการศึกษาสูง

ตามไปด้วย หรือในทางกลับกัน หากคุณภาพการจัดการเรียนการสอนต่ำ ย่อมจะทำให้ศักยภาพของผู้จบต่ำไปด้วย

การจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาอย่างมีคุณภาพ จึงขึ้นอยู่กับบทบาทของครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนและวิจัยในสาขาวิชาที่ทำการสอน เพื่อให้ความรู้ได้มีการพัฒนา กว้างขวางออกไป บทบาทของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการจัดบริการ กิจกรรม ที่ส่งเสริมทางด้านวิชาการและสังคมแก่นักศึกษาของสถาบัน เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการ และสภาพของสังคม

2.2 กิจกรรมและบริการทางวิชาการของมหาวิทยาลัย

นอกจากการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาการต่างๆ แล้ว มหาวิทยาลัยยังได้จัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาต่างๆ เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้บริการ เป็นการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาไปสู่ทิศทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถส่วนบุคคลและตรงตามความต้องการของสังคม สำหรับกิจกรรมและบริการต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดให้ นั้น ขอยกตัวอย่างกิจกรรมและบริการทางวิชาการของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทั้งระบบมหาวิทยาลัยปิดและมหาวิทยาลัยเปิดไปพร้อม ๆ กัน

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นสถาบันการศึกษาแบบตลาดวิชา ซึ่งใช้ระบบการเรียนการสอน โดยจัดให้มีการบรรยายในชั้นเรียน และใช้ระบบสื่อการสอนทางไกล ดังนั้นนักศึกษาจึงสามารถเลือกวิธีเรียนได้ตามที่ต้องการ โดยมหาวิทยาลัยได้จัดบริการด้านวิชาการให้นักศึกษา ดังนี้ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2513 : 29-31)

1. การบรรยายในชั้นเรียน

1.1 ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร (รวม 1) มหาวิทยาลัยจัดให้มีการบรรยายสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 สัปดาห์ละ 6 วัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์ โดยจัดให้มีการบรรยายกระบวนวิชาละ 1 ครั้ง ครั้งละ 110 นาทีต่อสัปดาห์

1.2 ที่วิทยาเขตปทุมธานี-สุวรรณภาศรี ถนนสายบางนา-ตราด แขวงดอกไม้ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร (รวม 2) มหาวิทยาลัยจัดให้มีการบรรยายสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สัปดาห์ละ 6 วัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์ โดยจัดให้มีการบรรยายกระบวนวิชาละ 2 ครั้ง ๆ ละ 75 นาทีต่อสัปดาห์ นักศึกษาจะเข้ารับฟังคำบรรยายที่มหาวิทยาลัยจัดให้ทั้ง 2 แห่งหรือไม่ก็ได้

2. การบรรยายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์

มหาวิทยาลัยรามคำแหงจัดให้มีการบรรยายสรุปทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ สัปดาห์ละ 5 วัน โดยจัดให้มีการบรรยายกระบวนวิชาต่าง ๆ ที่มีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนจำนวนมาก และต้องใช้ทักษะกระบวนวิชาละ 55 นาที และ 30 นาที ที่สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 เริ่มบรรยายตั้งแต่วันที่ 14.00-16.00 และ 18.30-19.30 น. ตามลำดับ

3. การบรรยายทางวิทยุกระจายเสียง

มหาวิทยาลัยจัดให้มีการบรรยายสรุปทางสถานีวิทยุกระจายเสียงทุกวันตลอดสัปดาห์ โดยจัดให้มีการบรรยายสรุปกระบวนวิชาละ 30 นาที ดังนี้

1. ส่วนกลาง จัดให้มีการบรรยายสรุปที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รายการ 2 เพื่อการศึกษา ความถี่ 846 KHz (A.M.) ภาคเช้าเริ่มตั้งแต่วันที่ 06.00 น. ถึงเวลา 11.00 น. ภาคบ่ายและค่ำเริ่มตั้งแต่วันที่ 14.00 น. ถึงเวลา 22.30 น.
2. ส่วนภูมิภาค จัดให้มีการบรรยายสรุปที่สถานีวิทยุกระจายเสียง วปถ. และสวท. ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ 42 สถานี

4. การบริการที่ศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาค

เพื่อเป็นการเสริมสื่อการสอนในแบบต่าง ๆ และให้ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาตามโอกาส มหาวิทยาลัย จึงได้จัดส่งเทปคำบรรยายกระบวนวิชาต่าง ๆ ทุกชั้นปี จากห้องเรียนที่มหาวิทยาลัย เป็นรายชั่วโมง ไปให้บริการนักศึกษาที่อาศัยอยู่ตามส่วนภูมิภาค ณ ศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาค

ศูนย์ปฏิบัติการตั้งอยู่ที่ห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด ซึ่งมีดังนี้

4.1 ภาคเหนือ

1. จังหวัดเชียงใหม่
2. จังหวัดพิษณุโลก
3. จังหวัดนครสวรรค์

4.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. จังหวัดอุดรธานี
2. จังหวัดขอนแก่น
3. จังหวัดนครราชสีมา
4. จังหวัดอุบลราชธานี

4.3 ภาคใต้

1. จังหวัดสงขลา
2. จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยได้กำหนดนโยบายเปิดโอกาสทางการศึกษา ที่จะนำการศึกษา ไปสู่ชนบททุกหนทุกแห่ง โดยจะเปิดศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาคเพิ่มขึ้นทุกจังหวัด 72 ศูนย์ รวมทั้งของเดิมที่มีอยู่แล้ว 9 ศูนย์ เป็น 81 ศูนย์ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก แก่ นักศึกษาประชาชน ซึ่งจะเป็นการประหยัดทั้งค่าใช้จ่ายและเวลา อีกทั้งจะก่อให้เกิดความ เสมอภาคทางการศึกษาด้วย

ศูนย์บริการทางวิชาการส่วนภูมิภาคทั่วประเทศดังกล่าว จะเป็นสื่อกลางระหว่างมหาวิทยาลัยกับนักศึกษา ด้านการให้บริการและข่าวสารการรับสมัครนักศึกษาใหม่ การจำหน่าย ใบสมัคร การให้บริการตำรา การบรรยายสรุปและการให้บริการด้านอื่น ๆ โดยตั้งศูนย์บริการ วิชาการส่วนภูมิภาค ณ โรงเรียนประจำจังหวัดในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

5. บริการด้านตำราและอุปกรณ์การศึกษา

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยแบบตลาดวิชา มหาวิทยาลัย คำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการศึกษาในลักษณะดังกล่าว คือ ตำราและอุปกรณ์การศึกษา

5.1 การจัดพิมพ์ตำรา เนื่องจากลักษณะการเรียน การสอน ของมหาวิทยาลัยฯ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมิตำราประกอบการเรียนการสอนในแต่ละกระบวนวิชา

5.2 การจำหน่ายตำราและอุปกรณ์การศึกษา มหาวิทยาลัยฯ จัดให้มีฝ่ายตำรา และอุปกรณ์การศึกษาไว้ให้บริการแก่นักศึกษาโดยเฉพาะ และเพื่อเป็นการให้ความสะดวก แก่ นักศึกษาในการจัดซื้อตำรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และมีได้มาเรียนโดยสม่ำเสมอ มหาวิทยาลัยฯ ได้เปิดบริการสั่งซื้อตำราทางไปรษณีย์อีกทางหนึ่ง ด้วย

6. บริการห้องสมุด เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษา มหาวิทยาลัยฯ จัด ตั้งห้องสมุดของมหาวิทยาลัยฯ ขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง จัดหมวดหมู่หนังสือตามระบบห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน โดยสถานที่ทำการประกอบด้วย อาคาร 5 ชั้น 3 หลัง มีที่นั่งอ่านและบริการประมาณ 5,000 ที่นั่ง สำหรับห้องสมุดวิทยาเขตฯ ตั้งอยู่ ณ อาคารพระมาส มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2 มีที่นั่งอ่านและบริการประมาณ 1,100 ที่นั่ง

เวลาเปิดบริการ

เวลาเปิดบริการตามปกติ

วันจันทร์ ถึง วันศุกร์

เวลา 07.30 – 18.00 น.

วันเสาร์และวันอาทิตย์

เวลา 08.30 – 16.30 น.

เวลาเปิดบริการก่อนสอบ 1 เดือน

วันจันทร์ ถึง วันศุกร์

เวลา 07.30 – 19.30 น.

วันเสาร์และวันอาทิตย์

เวลา 08.30 – 18.00 น.

วันหยุดราชการประจำปี ปิดบริการ

7. บริการข่าวสารและข่าววิชาการ

มหาวิทยาลัยฯ จัดให้มีหนังสือพิมพ์ข่าวรวมคำแหง และวารสารรวมคำแหง เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างนักศึกษา กับมหาวิทยาลัยฯ โดยจัดให้มีข่าวกิจกรรมด้านวิชาการข่าวสารทั่วไป และบทความทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อเป็นบริการแก่นักศึกษา

2.3 ลักษณะของนักศึกษาและแบบการเรียนของนักศึกษา

ในฐานะที่เป็นนักศึกษา ไม่ว่าจะเรียนเป็นประจำหรือไปที่มหาวิทยาลัยเป็นบางครั้ง หรือนักศึกษาที่เรียนด้วยตัวเองที่บ้านก็ตาม สิ่งที่นักศึกษาทุกคนจะต้องยอมรับคือ ความเกี่ยวข้องกันระหว่างนักศึกษามหาวิทยาลัย เช่น หน่วยงานต่าง ๆ ที่นักศึกษาต้องไปติดต่อและใช้บริการทางวิชาการ ระหว่างนักศึกษากับกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ และระหว่างนักศึกษาด้วยกัน นักศึกษาจึงจำเป็นต้องทราบว่า กิจกรรมลักษณะใดควรติดต่อกับหน่วยงานใด และนักศึกษาควรปฏิบัติตนเองอย่างไร ในสภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคบเพื่อน พี่พียงพิจารณาว่าเพื่อนเหล่านั้นเป็นคนอย่างไร ประกอบ คูปรัตน์ (มปป: 189-191) ได้กล่าวถึงประเภทต่าง ๆ ของนักศึกษาตามแนวการแบ่งของคลาร์ก (Clark) และโทรว (Throw) ซึ่งแบ่งประเภทนักศึกษาตามแนวสังคมวิทยา โดยอาศัยการแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มด้วยแกน 2 แกนด้วยกัน คือ

1. ดูว่าเขาเป็นคนสนใจในเรื่องความคิด ซึ่งเป็นเนื้อหาวิชาการ ปัญญา ความสนใจใฝ่รู้หรือไม่

2. ดูว่าเขาเป็นพวกที่มีความสนใจผูกพันอยู่กับสถาบัน (Institution) มากน้อยแค่ไหน

+

ความคิด

-

+
สถาบัน

กลุ่มวิชาการ (Academic)	กลุ่มรักเล่น (Collegiate)
กลุ่มไม่ยอมตาม (Non-conformist)	กลุ่มการอาชีพ (Vocational)

1. **กลุ่มสนใจใฝ่วิชาการ (Academic)** กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความสนใจใฝ่ศึกษา สนใจในความคิด ในวิชาการ และขณะเดียวกันก็บ้านใจในคะแนนในการเรียนในชั้นเรียน ความมุ่งมั่นของนักศึกษาในกลุ่มนี้ก็คือต้องการเรียนให้ได้คะแนนดี ได้ศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา ได้ชิงทุนไปเรียนต่างประเทศ ได้รับคะแนนเกียรตินิยม ได้มีอาชีพเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย หรือนักวิชาการ

2. **กลุ่มไม่ยอมตาม (Non-Conformist)** นักศึกษากลุ่มนี้เป็นพวกที่สนใจใฝ่รู้ เป็นความใฝ่มิใช่เพื่อคะแนนหรือการศึกษาต่อ แต่เป็นความสนใจใฝ่รู้ในเชิง “ปัญญา” เขาอาจสนใจอ่าน แต่มิใช่จำเป็นต้องเป็นตำราที่อาจารย์มอบหมายให้ศึกษา แต่เป็นหนังสือที่เขาสนใจ ส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปในทางการเมืองและปัญหาสังคม พวกนี้ไม่มีความผูกพันอยู่กับสถาบัน ไม่ผูกพันความคิดความสวามิภักดิ์ต่อสถาบันหนึ่งสถาบันใดด้วย

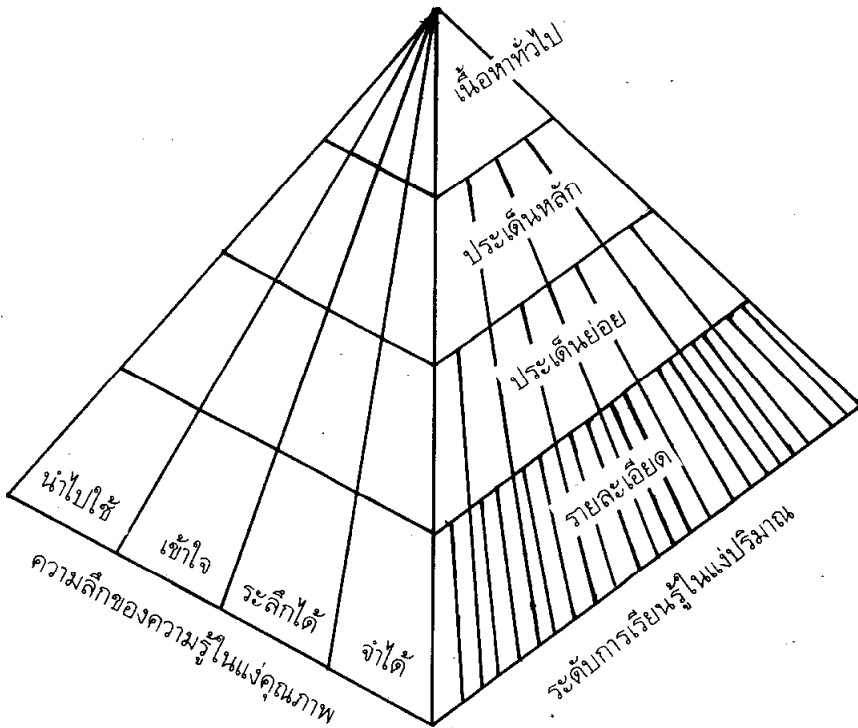
3. **กลุ่มรักเล่น (Collegiate)** กลุ่มนี้เป็นพวกที่ไม่สนใจใฝ่เรียน ไม่สนใจปัญหาเศรษฐกิจ สังคมหรือการเมือง แต่เป็นพวกที่สนุกสนานกับบรรยากาศสถาบันอุดมศึกษา แบบสรวลเสเฮฮา การเที่ยวเตร่ ความผูกพันในสถาบันมีเพียง ด้านกิจกรรมบันเทิงของมหาวิทยาลัย การจัดท่องเที่ยวในนาม “ทัศนศึกษา” การจัดคอนเสิร์ต เซียร์กีฬา การนัดเพื่อนต่างเพศ ฯลฯ นักศึกษากลุ่มนี้ส่วนใหญ่มาจากชนชั้นกลางและชั้นสูง ที่มีพื้นฐานทางฐานะทางเศรษฐกิจดี ไม่ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ เวลาที่มีอยู่จึงใช้เพื่อความสำราญได้อย่างเต็มที่

4. **กลุ่มอาชีพ (Vocational)** กลุ่มนี้ไม่สนใจทั้งในแง่เนื้อหาวิชาการและไม่ผูกพันกับสถาบัน การเรียนของเขานั้นแม้ถ้าจะตั้งใจเรียนอย่างจริงจัง ก็คงเป็นไปเพื่อเอาไปประกอบอาชีพ หรือเพื่อให้ได้ใบประกาศนียบัตรเบิกทางสู่นาครดการทำงานที่ดีกว่า และในด้านกิจกรรมต่าง ๆ เขาจะไม่ใส่ใจกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถาบันเหมือน “พวกรักเล่น” พวกนี้อาจมาจากครอบครัวที่มีความจำกัดทางเศรษฐกิจมากกว่าพวกรักเล่น อาจเป็นครอบครัวที่ต้องไต่บันไดทางเศรษฐกิจและสังคม (Social ladders) ไปสู่สถานะที่ดีกว่า

แบบการเรียนของนักศึกษา

นักศึกษาแต่ละคนที่เข้ามหาวิทยาลัยนั้น มักมีอุปนิสัยในด้านการเรียนแตกต่างกันตามคุณสมบัติบางอย่าง เช่น เป็นพวกแสดงตัว (Extrovert) หรือเก็บตัว (Introvert) จึงมีลักษณะความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จะชอบเรียนสิ่งที่ไม่เหมือนกัน เรียนโดยวิธีที่ต่างกัน ซึ่งผู้เรียนเองจะเป็นผู้รู้ถึงความต้องการในรูปแบบการเรียนที่เขาชอบ (ประโยชน์ คุปกาญจนกุล, 2525 : 3) ได้มีนักการศึกษาได้จัดหมู่แบ่งแบบการเรียนของนักศึกษาไว้หลายท่านด้วยกัน คือ

แบนด์ และคนอื่น ๆ (Bandt and others, 1974 : 40-49) ได้ศึกษาวิธีการเรียนจากปิรามิดแห่งการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญสองด้านคือ ด้านที่หนึ่งเป็นระดับการเรียนรู้ เป็นการแสดงปริมาณข่าวสารข้อมูลของการเรียนรู้ ความสามารถแบ่งระดับของการเรียนรู้ ออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ เนื้อหาทั่วไป ประเด็นหลัก ประเด็นย่อย และรายละเอียดอย่างชัดเจน ส่วนด้านที่สองแสดงถึงคุณลักษณะของความรู้ เป็นการแสดงถึงคุณภาพของการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ความสามารถในการจำได้ การระลึกได้ ความเข้าใจและการนำไปใช้ ซึ่งเป็นระดับที่ต่อเนื่องกัน โดยกำหนดเป็นโครงสร้างของปิรามิดการเรียนรู้ ดังนี้

จากปิรามิด อาจสรุปได้ว่า วิธีการเรียนมีพื้นฐานมาจากการรวมเอาทักษะและความสามารถพิเศษของผู้เรียนไว้ด้วยกัน จำแนกวิธีการเรียนได้ 12 แบบคือ

1. แบบลวงตา (The illusionist) ผู้เรียนแบบนี้ใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการเรียนรู้อย่างจดจ่อ ผู้เรียนจะเรียนร่วมกับเพื่อนเพื่อให้ตัวเองรู้สึกว่าเป็นอิสระสำหรับการเรียนรู้ และชอบที่จะเขียนสรุปคำบรรยายที่ยืดยาวให้เป็นคำบรรยายใหม่ที่อ่านเข้าใจง่าย บางครั้งก็จะทำการบ้านสำหรับวันต่อไป มีความสนใจที่จะหาคำตอบที่ถูกต้องให้เร็วที่สุด ในการอ่านตำรา ผู้เรียนจะทำเครื่องหมายไว้หรือย่อข้อความไว้ เพื่อจะสามารถหาอ่านพบบ่งายในภายหลัง ผู้เรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเรียนรู้ แต่ในความเป็นจริงผู้เรียนจะเรียนรู้ได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการตอบข้อสอบที่เน้นความรู้ความเข้าใจ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้เรียนใช้ชีวิตการเรียนแบบรีบร้อนรีบจำแต่ละเลยการเรียนรู้อะไรก็เรียนแบบนี้มีส่วนดีคือ ช่วยลดความวิตกกังวลเท่านั้น

2. **แบบนักไฟสันติ (The pacifist)** ผู้เรียนแบบนี้เป็นคนรักสงบและสนใจงานในระดับต่ำ กล่าวคือ ผู้เรียนจะเข้าชั้นเรียนตามหน้าที่ไม่ได้ใช้ความคิดเลย เวลาเรียนมักจะเป็นเวลาสำหรับการเพื่อฝัน อีกลักษณะหนึ่งของผู้เรียนคือการหนีความจริง เมื่อเข้าห้องเรียนผู้เรียนจะพยายามลอกหรือจดทุกอย่างที่ได้ฟังได้ยินลงในสมุด หลังจากนั้นก็ไม่สามารถจำข้อความหรือสิ่งที่จดมาได้ เมื่อผู้เรียนเรียนเนื้อหาในหนังสือก็จะกวาดสายตาดูทุกคำ และขีดเส้นใต้ข้อความต่าง ๆ แต่ไม่สามารถนึกถึงคำอธิบายหรือข้อถกเถียงของย่อหน้าที่ผ่านมาได้ผู้เรียนแบบนี้คาดหวังให้ถ้อยคำผ่านหูผ่านตาและแปลงไปสู่ความรู้ที่มีความหมายอย่างอัตโนมัติ โดยไม่ต้องคิด แต่ในความเป็นจริงค่าต่าง ๆ นั้นเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น การเรียนรู้จึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ จนกว่าคำดังกล่าวจะแปลไปสู่ความรู้สึกของสิ่งที่เป็นตัวแทน ซึ่งวิธีการนี้ต้องการความเกี่ยวข้อง การสังเกต การเอาใจใส่ การคิด การตั้งคำถาม และอื่น ๆ อีกมาก แม้ว่าผู้เรียนแบบนี้จะเข้าห้องเรียนประจำแต่จะได้รับความรู้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

3. **แบบนักคิด (The idea man)** ผู้เรียนพยายามแสวงหาทฤษฎีส่วนตัวหรือเกร็ดเล็ก ๆ น้อย ที่สัมพันธ์กับหัวข้อต่าง ๆ เป็นส่วนตัวของตัวเอง มักจะถามคำถามที่ท้าทายในห้องเรียน และจะคุยกับผู้สอนหลังจากเลิกเรียนแล้ว ชอบศึกษาเนื้อหาวิชาให้ลึกซึ้งตามลำพัง มีพรสวรรค์ และได้เปรียบในการเรียนรายวิชาที่กว้างและเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป ผู้เรียนมักจะหลีกเลี่ยงการเรียนรู้ข้อเท็จจริง ซึ่งมีความจำเป็นต่อการอธิบายความเข้าใจในแนวคิดที่ตนเองเสนอ รายวิชาที่เน้นความละเอียดจะสร้างความยุ่งยากใจให้กับผู้เรียนแบบนี้

4. **แบบนักสืบ (The detective)** ผู้เรียนประเภทนี้เป็นผู้ใช้เวลาเพื่อแสวงหารายละเอียดทุกอย่าง ทั้ง ๆ ที่มึงงานจะต้องทำมาก ผู้เรียนจะมีจุดอ่อนที่ไม่สามารถทำข้อสอบประเภทที่ถามลึกซึ้งกว่าการถามความจำของเนื้อหา ผู้เรียนมุ่งความสนใจไปที่ส่วนล่างของปิรามิดแห่งการเรียนรู้ อันได้แก่รายละเอียด จึงทำให้ไม่สามารถรู้ประเด็นที่กว้างและในหลักการทั่วไป แนวทางการเรียนแบบนี้เป็นการเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ เพราะไม่สามารถจับประเด็นที่สำคัญ ๆ ได้ อีกทั้งไม่สามารถรวบรวมประเด็นต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันเข้าเป็นกลุ่มเพื่อให้การเรียนง่ายขึ้น ผู้เรียนประเภทนี้มักหลีกเลี่ยงการคุยในห้องเรียน ด้วยเกรงว่าอาจจะพลาดประเด็นที่สำคัญบางประเด็นไป

5. **แบบนักโทษทางปัญญา (The cognitive prisoner)** ผู้เรียนแบบนี้เป็นผู้ที่อยู่ในวงจำกัดมาก กล่าวคือ อาจจะอาศัยความจำและความระลึกในการเรียนรู้ และบางครั้งก็สามารถ

จับเนื้อหาสาระในระดับความเข้าใจได้ดี แต่ความยุ่งยากของผู้เรียนแบบนี้คือ การนำสิ่งที่ตนได้รู้ไปใช้ประโยชน์ ผู้เรียนจะแยกระดับความเข้าใจออกจากการนำไปใช้รายวิชา เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ และการทดลองทางวิทยาศาสตร์ จะไม่เหมาะกับผู้เรียนแบบนี้ ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนที่ใช้ความสามารถในการทำงานน้อยที่สุด เป็นต้นว่า การมองหาคำตอบก่อนที่จะพยายามทำโจทย์ การลอกงานหรือลอกการบ้านผู้อื่น ตลอดจนการจดจำตัวอย่างสำคัญ ๆ จากหนังสือ

6. **แบบผู้ชำนาญเฉพาะ (The technician)** ผู้เรียนเก่งในการทำสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเคยฝึกหัดทำมา และมักแสดงให้เห็นถึงความสามารถในเชิงประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ตลอดจนมีสามัญสำนึกที่น่าทึ่ง กระทั่งเพื่อนที่มีสติปัญญาเหนือกว่าคาดไม่ถึง ส่วนการเรียนที่มุ่งแสวงหาความรู้จะเป็นปัญหายุ่งยากมากสำหรับผู้เรียนแบบนี้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนมักจะให้ความสนใจกับการระลึกได้ และในแนวทางที่จะใช้ความเข้าใจจากประสบการณ์มากกว่าจากความรู้เดิมในเรื่องนั้น ๆ และอาจประสบความสำเร็จ ถ้าเลือกอาชีพที่เป็นอิสระไปจากการเรียนแบบมีศูนย์กลางที่ความรู้

7. **แบบโดดเดี่ยว (The isolationist)** ผู้เรียนประเภทนี้จะรู้มาก แต่ก็มีความยุ่งยากในขณะเดียวกัน เพราะความรู้ที่ได้ในเรื่องต่าง ๆ แต่ละเรื่องนั้นแยกออกมาจากเรื่องอื่น ๆ ทั้งหมด ผู้เรียนสามารถรายงานสิ่งที่นักทฤษฎีคนสำคัญคิด แต่ไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างในแนวความคิดเหล่านั้นได้ นอกจากนี้ยังไม่สามารถรวมหัวข้อย่อยเพื่อตัดสินข้อถกเถียงได้ สำหรับผู้เรียนประเภทนี้ถือว่าการทำทฤษฎีวิชาการไม่ใช่สิ่งสำคัญที่จะให้ได้มาซึ่งความรู้ แต่จะดึงสิ่งที่ตนรู้เข้าไปด้วยกัน เพื่อว่าสมรรถภาพของตนจะได้รวมมิติทั้งทางแนวราบและแนวตั้งของปิรามิดแห่งการเรียนรู้ได้ดีเท่ากัน

8. **แบบนักปรับปรุง (The revisionist)** ผู้เรียนประเภทนี้มีแนวความคิดที่แน่นอนหรือมีค่านิยมเป็นของตนเอง มักจะพิจารณาทุกสิ่งทุกอย่างที่เรียนไปสู่ส่วนรวม และชอบทำงานในลักษณะกว้าง วิธีการเรียนประเภทนี้จะนำไปสู่การรับรู้และการตีความที่ต้องเลือกเฟ้น ซึ่งอาจจะเป็นการบิดเบือนมากกว่าที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้เรียนแบบปรับปรุงมักจะประสบความสำเร็จในการเรียนบ่อย ๆ แนวทางในการเรียนแบบนี้จะคำนึงถึงการขยายเพื่อรวบรวมการเข้าใจการตีความเนื้อหาสาระที่มีให้เลือกมากมาย ผู้เรียนแบบนี้ต้องพัฒนาเหตุผลให้ชัดเจนเพื่อทักษะที่ตนถืออยู่

9. **แบบมลายา (The shadow)** ผู้เรียนแบบนี้ใช้วิธีการติดตามการเรียนรู้หรือรับท่องหนังสือในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง สำหรับผู้เรียนที่เตรียมบทเรียนโดยทั่วไปเป็นอย่างดีแล้ว จะ

แสดงวิธีการชัดเจนที่จะปิดบังประเด็นสุดท้ายที่ยังคงเหลืออยู่ก่อนทำการสอบ พยายามหลีกเลี่ยงการศึกษาแบบเคร่งครัด ผู้เรียนจะได้เปรียบในแง่ที่ได้รับการกระตุ้นทางประสาท ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับความตื่นตัว และจะมุ่งไปยังการสอบในนาทีสุดท้าย ในการทำข้อสอบ ผู้เรียนจะพยายามอ่านคำถามให้หมดก่อนเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะคิดหาคำตอบก่อนที่คำตอบที่ตนเตรียมไว้จะสูญหายไปจากความทรงจำ ข้อจำกัดของแนวทางนี้คือ ผู้เรียนไม่สามารถทำหน้าที่การทำงานได้ดีและจะมีอุปสรรคต่อการเรียนชั้นบัณฑิตศึกษา

10. แบบปิดบัง (The mask) ผู้เรียนใช้หน้ากากปิดบังอำพรางตัวเองในระหว่างที่เรียนรู้อาชีพทางวิชาการ ลักษณะการปิดบังของผู้เรียนอีกลักษณะหนึ่งก็คือ การแสดงให้เห็นถึงความลับสนและคว่ำหมัดหวังในการเรียนรู้อาชีพของตนเอง มักจะยืมสมมุติฐานวิชาของบุคคลอื่น หรือขอร้องเพื่อช่วยเหลือในการทำบ้าน พยายามที่จะทำให้เพื่อนคนอื่น ๆ เชื่อมั่นว่าตนอ่านหนังสือเพียงเล็กน้อย แต่ความเป็นจริงตนอ่านหนังสือเต็มที ทั้งนี้เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เพื่อนคนอื่น ๆ อ่านหนังสือให้น้อยลง วิธีการแบบนี้อาจช่วยให้ผู้เรียนแบบนี้เรียนเนื้อหาบางส่วนได้ดีกว่าเพื่อน แต่ปัญหาตามมาก็คือเมื่อประกาศผลการสอบ ทุกคนจะทราบว่าคุณเรียนแบบนี้ปิดบังและหลอกลวงผู้เรียนแบบนี้จะมีผลการเรียนดี แต่ขาดเพื่อน

11. แบบนักปฏิบัติ (The pragmatist) ผู้เรียนแบบนี้จะสร้างความพยายามที่จะค้นหาสิ่งที่ตนมุ่งหวังในการเรียนและดำเนินไปนอกแนวทางของตน เพื่อที่จะทำให้ตนพอใจในสิ่งที่คาดหวังเหล่านั้น ผู้เรียนจะพยายามเลือกสาขาวิชาเรียนหรือโปรแกรมการเรียนอย่างระมัดระวัง ผู้เรียนประเภทนี้จะได้เปรียบในเรื่องการแสวงหาโอกาสให้กับตนเอง และรักษาแนวทางในการศึกษาอย่างคล่องแคล่ว แม้ว่าผู้เรียนจะไม่ค่อยทำหยาบความคิดของผู้สอนอย่างเปิดเผยก็ตาม แต่ก็มีวิธีการเรียนรู้ที่ให้ประสิทธิภาพ เนื่องจากยอมทำตามผู้สอนโดยปราศจากข้อสงสัย ซึ่งขัดกับหลักการที่ว่า การเรียนรู้ทางวิชาการนั้น มีพื้นฐานมาจากการแลกเปลี่ยนความคิดโดยอิสระ การตั้งคำถามตลอดจนการนำเอาคำตอบมาทบทวน

12. แบบนักสร้างสรรค์ (The innovator) เป้าหมายเบื้องต้นของนักสร้างสรรค์ คือ การสร้างความรู้สึกส่วนบุคคลนอกเหนือจากสิ่งที่ตนเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงแนวทางการวิจารณ์และเข้าใจเนื้อหาให้ลึกซึ้ง ผู้เรียนประเภทนี้มักอ่อนไหวต่อความแตกต่างระหว่างความรู้กับความคิด วิธีการเรียนของตนยืดหยุ่นได้และมีอิสระต่อการจัดการกับขอบเขตของหัวข้อมากมาย ความยุ่งยากเกิดขึ้นเนื่องจากผู้เรียนมุ่งยึดแนวทางการเข้าใจในระดับลึก และในนวัตกรรมมากเกินไป ทำให้บางครั้งต้องละเลยในระดับความจำและความระลึกได้ ผู้เรียนแบบนี้มักจะลับสนในรายวิชาที่เกี่ยวกับการสำรวจพื้นฐาน ซึ่งมุ่งความรู้กว้าง ๆ มากกว่าที่จะมุ่งไปยังส่วนลึก

แมนน์ และ คนอื่น ๆ (Mann and others. 1967 : 78) เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาในห้องเรียน สำหรับรายวิชาโดยทั่วไป และได้แบ่งวิธีการเรียนออกเป็น 8 แบบ ดังนี้

1. **แบบยินยอม (The compliant students)** เป็นลักษณะของผู้เรียนที่ยอมปฏิบัติตามอย่างเดียวจนเป็นที่พอใจของเพื่อน อาจารย์ผู้สอน และคนอื่น ๆ ผู้เรียนแบบนี้จะยึดตัวเองเป็นหลัก ไม่สนใจประสบการณ์อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานของตน พยายามไม่ให้งานอื่นมาแทรกแซงงานที่ตนและได้รับมอบหมายมาจากอาจารย์ ผู้เรียนถือว่าอาจารย์มีอำนาจในการให้คะแนน จึงมีแนวโน้มที่จะทำงานตามที่ผู้อื่นสมมติให้ทำมากกว่าจะเกิดความรู้สึกของตนเอง ผู้เรียนแบบนี้มีความกระตือรือร้น และตั้งใจทำงานเพื่อให้ถูกใจอาจารย์และผู้ปกครอง ผู้เรียนจะไม่ชอบห้องเรียนที่ปล่อยปละละเลยขาดระเบียบ สิ่งสำคัญของผู้เรียนกลุ่มนี้คือต้องการทำความเข้าใจกับวิชาที่เรียน

2. **แบบวิตกกังวล (The anxious dependent students)** ถ้าผู้เรียนแบบนี้มีมาก อาจารย์ผู้สอนต้องพิจารณาตนเอง เพราะผู้เรียนจะทำอะไรต้องขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอน ทั้งด้านความรู้สึกและความช่วยเหลือ ผู้เรียนจะวิตกกังวลมากในเรื่องการวัดผลในแต่ละรายวิชา รองลงมาก็คืองานที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียน สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าตนเองไม่มีความสามารถ ความรู้สึกดังกล่าวผสมผสานกับแรงกดดันจากปัญหาภายนอก โดยเฉพาะจากที่บ้าน ผู้เรียนจะเกิดความวิตกกังวลขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง และจะมีผลต่อคะแนนของตนด้วย ความกังวลอาจมีส่วนดีคือ ช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงตนเองเท่านั้น

3. **แบบท้อใจ (The discouraged workers)** ผู้เรียนแบบนี้มักจะพูดเสมอว่า รู้สึกไม่พอใจในตนเอง เมื่อทำสิ่งใดผิดหรือบกพร่องก็จะโทษตนเอง ผู้เรียนแบบนี้มองไม่ค่อยเห็นความดีของตนเอง มีเจตคติต่อตนเองในทางลบ จะทำสิ่งใดก็มักจะท้อแท้และมีความวิตกกังวล เมื่อทำสิ่งใดไม่ได้ผลจะตำหนิตนเองว่าไม่ดีขาดความสามารถ ผู้เรียนแบบนี้ไม่เป็นที่ชื่นชมในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน เพราะผู้เรียนชอบดูถูกตนเองไม่ยอมรับเหตุการณ์หรือสภาพการณ์อื่น ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนของตน นอกจากนี้ผู้เรียนแบบนี้แบ่งแยกตนเองออกจากเพื่อนบางกลุ่ม เพราะยึดทัศนคติของตนเองเป็นหลัก ชอบยกเอาปมด้อยที่มีอยู่มาพาดพิงกับผลการเรียนมากกว่าจะลดปมด้อยแล้วสร้างปมเด่นขึ้นมา

4. **แบบอิสระ (The independents)** ผู้เรียนกลุ่มนี้มีลักษณะเป็นผู้มีวุฒิภาวะสูงกว่าผู้อื่นอย่างเห็นได้ชัด มีสติปัญญาดี มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเองและเป็นอิสระในตนเอง โดยปราศจากการข่มขู่จากอาจารย์ การงานและเพื่อน ๆ ผู้เรียนมีความเป็นอิสระ

ที่มั่นคงในขณะที่ผู้เรียนคนอื่น ๆ สับสนและวิตกกังวล ผู้เรียนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของการเรียน วัตถุประสงค์และการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์

5. **แบบวีรบุรุษ (The heroes)** ก่อน ค.ศ. 1970 ผู้เรียนกลุ่มนี้มักจะเป็นผู้ชายในปัจจุบันมีผู้เรียนที่เป็นผู้หญิงเข้ามาในกลุ่มนี้มากขึ้น ผู้เรียนแบบนี้เป็นพวกที่อยู่แนวหน้าของเพื่อนในท้อง เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป มีชื่อเสียงโด่งดังทางการเรียน และมีบทบาทต่อการประท้วง ผลงานของกลุ่มนี้มีทั้งประเภทสร้างสรรค์และสร้างปฏิปักษ์ และก่อให้เกิดความไม่พอใจขึ้นอย่างรุนแรงได้รับความภูมิใจในอำนาจเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนพยายามสร้างเอกลักษณ์โดยการแสดงออก

6. **แบบปฏิปักษ์ (The snipers)** ผู้เรียนแบบนี้เป็นพวกที่มองโลกในแง่ร้าย เกี่ยวกับความสามารถของตนเองและความสัมพันธ์กับอาจารย์และผู้มีอำนาจอื่น ๆ ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับต่ำ มีนิสัยชอบหลบหลีกและไม่ยอมเผชิญหน้ากับอาจารย์ มักสร้างความขัดแย้งวุ่นวายให้กับตนเอง นำไปสู่การไม่ยอมรับอาจารย์และมีแนวโน้มเพื่อเป็นปฏิปักษ์กับอาจารย์ผู้สอน

7. **แบบแสวงหาความสนใจ (The attention seekers)** ผู้เรียนประเภทนี้เน้นทางด้านสังคมมากกว่าสติปัญญา ผู้เรียนต้องการสร้างความสัมพันธ์กับอาจารย์และผู้เรียนคนอื่น ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น พูดคุย แสดงตัว คุยโม้ แสดงหรือเล่าเรื่องตลกต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความสนใจและเกิดการยอมรับในหมู่เพื่อนฝูงและในแวดวงของผู้เรียนด้วยกัน เพื่อבודบงรัศมีความสนใจทางด้านพุทธิปัญญา

8. **แบบสงบเงียบ (The silent students)** ผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นพวกที่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการอภิปรายในกิจกรรมการเรียน พูดน้อย มักเงียบเฉย ไม่ทำอะไรไม่ว่าในหรือนอกห้องเรียนสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมีน้อย การสนับสนุนช่วยเหลือก็มีน้อยเช่นกัน ไม่ชอบทำกิจกรรมการเรียน จึงทำให้เกิดความห่างเหินกับผู้สอน ผู้สอนก็ไม่เข้าใจผู้เรียนเพราะผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มน้อย

ถ้าจะพิจารณาความคล้ายคลึงของแนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกวิธีการเรียนของ แบนด์ และ คนอื่น ๆ (Bandt and others. 1974 : 40-49) และ แมนน์ และ คนอื่น ๆ (Mann and others. 1967 : 78) ในด้านการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนก็จะพบว่า

1. วิธีการเรียนที่ผสมผสานกันระหว่างแบบมายา แบบชานาญเฉพาะ และแบบนักสืบของแบนด์ท์ มีความสอดคล้องกับวิธีการเรียนแบบอิสระของแมนน์

2. วิธีการเรียนแบบนักปฏิบัติของแบนด์มีความสอดคล้องกับวิธีการเรียนแบบแสวงหาความสนใจของแมนน์ วิธีการเรียนแบบนักไฝ่สันติของแบนด์ก็สอดคล้องกับวิธีการเรียนที่ผสมผสานกันระหว่างแบบยินยอมและแบบสงบเงียบของแมนน์

3. วิธีการเรียนที่ผสมผสานกันระหว่างแบบนักสร้างสรรค์กับนักปรับปรุงของแบนด์มีความสอดคล้องกับวิธีการเรียนที่ผสมผสานกันระหว่างแบบวีรบุรุษกับแบบวิตกกังวลของแมนน์

ไรช์แมน และ กราชา (Reichman and Grasha, 1975 : 86-87) ได้ศึกษาวิธีการเรียนโดยพัฒนามาจากวิธีการเรียนดังกล่าวทั้งสองวิธีและแบ่งแยกประเภทของวิธีการเรียนออกเป็น 6 แบบ คือ

1. **แบบอิสระ (The independents)** ลักษณะผู้เรียนแบบนี้ชอบที่จะคิดและทำงานในเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง แต่จะพยายามฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน มีความตั้งใจศึกษาเพื่อให้เรียนรู้ในเนื้อหาวิชาที่ตนเองคิดว่าจะมีความสำคัญ เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตัวของตัวเอง

2. **แบบหลีกเลี่ยง (The avoidances)** ผู้เรียนแบบนี้จะไม่สนใจการเรียนรู้เนื้อหาวิชาในชั้นเรียนตามแบบแผน ไม่มีส่วนร่วมกับผู้เรียนคนอื่น ๆ และผู้สอนในชั้นเรียน ทศนะของผู้เรียนแบบนี้เห็นว่าห้องเรียนเป็นสิ่งที่ไม่น่าสนใจ

3. **แบบร่วมมือ (The collaborators)** ผู้เรียนแบบนี้รู้สึกว่าจะตน สามารถเรียนรู้ได้มากที่สุด โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และความสามารถซึ่งกันและกัน ผู้เรียนแบบนี้จะร่วมมือกับผู้สอนและกลุ่มเพื่อนเพื่อทำงานร่วมกัน มองชั้นเรียนเป็นสถานที่สำหรับสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เช่นเดียวกับสถานที่เรียนรู้

4. **แบบพึ่งพา (The dependents)** ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้เป็นแบบที่แสดงความอยากเรียนรู้น้อย และจะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่ถูกบังคับหรือกำหนดให้เรียน ผู้เรียนเห็นผู้สอนและกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนเป็นแหล่งของโครงสร้างความรู้และแหล่งสนับสนุนทางวิชาการ ผู้เรียนแบบนี้มักไม่มีความคิดริเริ่มหรือมีความคิดบางอย่างที่เป็นของตนเอง สำหรับการอภิปรายในชั้นเรียน

5. **แบบแข่งขัน (The competitors)** ผู้เรียนแบบนี้เรียนรู้เนื้อหาวิชาเพื่อที่จะทำคะแนนให้ได้ดีกว่าคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าจะต้องแข่งขันกับผู้เรียนคนอื่น ๆ เพื่อให้ได้รับรางวัลจากชั้นเรียน เช่น คะแนน คำชมเชยจากผู้สอนหรือความสนใจจากผู้สอน ผู้เรียนจะมองชั้นเรียนเป็นสนามแข่งขันที่จะต้องมีการแพ้และชนะ ซึ่งผู้เรียนมีความตั้งใจว่าจะต้องชนะเสมอ

6. **แบบมีส่วนร่วม (The participants)** ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้ต้องการที่จะเรียนรู้เนื้อหาวิชาและชอบเข้าชั้นเรียน มีความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ให้มากที่สุดจากชั้นเรียน และมีส่วนร่วมทำกับผู้อื่นทำตามข้อตกลงร่วมกัน ผู้เรียนแบบนี้มีความรู้สึกว่าตนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่จะมีส่วนร่วมน้อยในกิจกรรมที่มีได้ อยู่ในแนวทางของวิชาที่เรียน

มีนักการศึกษาหลายคนพยายามหาวิธีการในการศึกษาวิธีการเรียน ที่สามารถโยกไปสู่วิธีสอนที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งในเรื่องนี้ เบอริควิสต์ และฟิลลิปส์ (Beurquist and Phillips. 1975 : 114-121) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการเรียนกับการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของผู้เรียนโดยศึกษาวิธีการเรียนที่จำแนกตามแนวของ ไรช์แมน และ กราซา (Reichman and Grasha) พบว่า

1. วิธีการเรียนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของผู้เรียน ได้แก่ แบบอิสระ แบบร่วมมือและแบบมีส่วนร่วม
2. วิธีการเรียนที่นักศึกษาหลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ได้แก่ แบบแข่งขัน แบบหลีกเลี่ยง และแบบพึ่งพา

ผู้เรียนจะเรียนได้ง่ายและสนุกสนาน ถ้าได้รับการสอนในลักษณะที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนที่ตนชอบ การเลือกวิธีการเรียนอาจมีมากน้อยแตกต่างกันของแต่ละบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาและความสนใจในหัวข้อของความรู้ ถ้าไม่มีการจำแนกหรือจัดกลุ่มความชอบเหล่านี้ให้เหมาะสม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอาจจะลดลงและผู้เรียนอาจขาดความสนุกสนานในการเรียน ในเรื่องนี้ ทอเรนซ์ (Torrance. 1965 : 25) ได้ชี้ให้เห็นว่าอาจารย์ที่ดีและมีความกระตือรือร้นจะเป็นผู้ที่รู้ในความจริงที่ว่า เมื่อเปลี่ยนวิธีการสอนแล้วผู้เรียนที่เป็นคนเรียนช้าและยังไม่เกิดการเรียนรู้จะกลายเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จทางการเรียนอย่างน่าสนใจ ดังนั้นวิธีการที่ชัดเจนและเป็นระบบในการศึกษาวิธีการเรียนของผู้เรียนที่โยกไปสู่วิธีการสอนของอาจารย์-จึงได้รับความสนใจมากในต่างประเทศ

เรนซูลิ และ สมิทซ์ (Renzulli and Smith. 1978 : 1-6) ได้ศึกษาวิธีการเรียน โดยสำรวจความชอบในกิจกรรมการเรียนของผู้เรียนที่แสดงออก ในวิธีการสอน 9 แบบ คือ แบบโครงการ (projects) แบบฝึกหัดและท่องจำ (drill and recitation) แบบสอนกันเอง (peer teaching) แบบอภิปราย (discussion) แบบเกมการสอน (teaching games) แบบอิสระ (independent study) แบบบทเรียนโปรแกรม (programmed instruction) แบบบรรยาย (lecture) และแบบจำลองสถานการณ์ (simulation) ได้สรุปวิธีการเรียนไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนชอบทำงานอย่างเป็นอิสระในงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น การเตรียมรายงาน ผลการประชุมกลุ่มหรือการเสนอแผนการทำงานตามโครงการที่ได้รับมอบหมาย ผู้เรียนพอใจอย่างมากที่ได้ร่วมกับเพื่อนๆ ในโครงการที่ผู้สอนแนะนำ โดยเฉพาะการทำวิจัยวิธีการเรียนแบบนี้เหมาะสำหรับวิธีการสอนแบบโครงการ
2. ผู้เรียนชอบตอบคำถามต่างๆ ที่ผู้สอนถามในชั้นเรียน โดยเฉพาะการตอบปากเปล่าหรือให้คำจำกัดความของคำศัพท์ต่างๆ ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่นิยามไว้อย่างชัดเจนวิธีการเรียนแบบนี้เหมาะสำหรับวิธีการสอนแบบฝึกหัดและท่องจำ
3. ผู้เรียนสนุกสนานกับการได้ฟังเพื่อนคนใดคนหนึ่งในชั้นเรียน แนะนำคำตอบ ทบทวนเนื้อหาสาระที่อาจารย์สอนแล้วแต่ยังไม่เข้าใจชัดเจน หรือแนะแนวทางการแก้ปัญหาให้วิธีการเรียนแบบนี้เหมาะสำหรับวิธีการสอนแบบสอนกันเอง
4. ผู้เรียนพอใจที่ได้พูดได้ตอบกับผู้สอนหรือผู้เรียนคนอื่น ๆ เพื่อแสดงความคิดเห็น และชอบที่จะฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ พร้อมทั้งซักถามข้อสงสัยต่างๆ วิธีการเรียนแบบนี้เหมาะสำหรับวิธีการสอนแบบอภิปราย
5. ผู้เรียนสนุกสนานกับการเรียนรู้เนื้อหาสาระใหม่ๆ หรือการทบทวนเนื้อหาวิชาที่เคยเรียนมาแล้ว โดยใช้เกมต่างๆ ที่ผู้สอนจัดให้สำหรับรายบุคคลหรือรายกลุ่ม วิธีการเรียนแบบนี้เหมาะสำหรับวิธีการสอนแบบเกมการสอน
6. ผู้เรียนชอบที่จะทำงานตามลำพัง เพื่อค้นคว้าเกี่ยวกับสาระใหม่ๆ ผู้เรียนจะเตรียมข้อมูล เพื่อนำเสนอในชั้นเรียนด้วยตนเอง และชอบทำกิจกรรมต่างๆ ตามลำพัง โดยไม่จำเป็นต้องให้ผู้อื่นช่วยเหลือ ผู้เรียนจะไม่ชอบกิจกรรมที่ต้องตอบคำถามอาจารย์บ่อยครั้ง วิธีการเรียนแบบนี้เหมาะสำหรับวิธีการสอนแบบอิสระ
7. ผู้เรียนชอบที่จะตอบกลุ่มคำถามที่ง่ายและแนะนำคำตอบไว้แล้ว ชอบทำงานที่มีคำถามไว้ให้ตอบหลายๆ คำถาม และต้องเป็นคำถามที่มีท่าว่าจะต้องถูก สามารถตรวจสอบคำตอบได้ด้วยตนเอง วิธีการเรียนแบบนี้เหมาะสำหรับวิธีการสอนแบบบทเรียนโปรแกรม
8. ผู้เรียนจะตั้งใจฟังการบรรยายของอาจารย์ พยายามจดบันทึกข้อสรุปต่างๆ ที่ได้ยินในชั้นเรียน ชอบสถานการณ์การเรียนที่มีผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญอธิบายแนวความคิดที่ตนต้องการ วิธีการเรียนแบบนี้เหมาะสำหรับวิธีการสอนแบบบรรยาย
9. ผู้เรียนสนุกสนานกับการมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทต่างๆ ในสถานการณ์ที่จำลองมาจากสถานการณ์จริง ผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและถกเถียงกันเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์จำลอง วิธีการเรียนแบบนี้เหมาะสำหรับวิธีการสอนแบบจำลองสถานการณ์

2.4 นักศึกษากับแรงจูงใจในการศึกษา

นักศึกษาแต่ละคนเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาเนื่องจากแรงจูงใจต่าง ๆ กัน มีจำนวนไม่น้อยที่เรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามความต้องการของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง บางคนเรียนตามเพื่อน และคนส่วนหนึ่งเรียนด้วยความตั้งใจ โดยมีเป้าหมายของการศึกษาอย่างแน่ชัด คนที่เรียนด้วยแรงจูงใจภายในย่อมเรียนได้ดีกว่าคนที่เรียนตามความต้องการของผู้อื่น แรงจูงใจในการศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษาในระยะยาว

แรงจูงใจในการศึกษานั้นจะสะท้อนถึงแรงผลักดัน หรือแรงบังคับภายในของแต่ละบุคคลที่จะให้ได้ ได้รับความรู้ในระดับมาตรฐานที่กำหนดของวิชาที่ทำการศึกษา แรงผลักดันเหล่านี้จะแตกต่างกันในแต่ละคน และจะแตกต่างกันแม้กระทั่งในคนคนเดียวกัน เมื่ออยู่ในสถานการณ์แตกต่างกัน

ในประการแรกเรื่องระดับของแรงจูงใจ แรงจูงใจนั้นเป็นแรงกระตุ้นของบุคคล เพื่อให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงาน (เช่น สภาพการเรียนรู้อยู่) ดังนั้น ระดับของแรงกระตุ้นจะแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ เช่น นักศึกษาที่พยายามจะศึกษาทฤษฎีว่าด้วยสติปัญญา อาจจะพบว่าเนื้อหาวิชาน่าเบื่อและไม่น่าสนใจเลย จนยากที่จะเข้าใจ ดังนั้นนักศึกษา ที่พบว่าตนเองพยายามหลีกเลี่ยงหัวข้อนี้และเมื่อพยายามนั่งอ่านเรื่องนี้ ไม่อาจมีสมาธิและอ่านอย่างเข้าใจได้ ในกรณีนี้นักศึกษาคนนั้นเห็นได้ชัดว่า เขามีแรงจูงใจต่ำมากในสถานการณ์เช่นนั้นนักศึกษาอีกคนหนึ่งอาจจะพบว่าทฤษฎีว่าด้วยสติปัญญาเป็นเรื่องที่ทำหาย และเป็นเรื่องที่เขามีความคิดเห็นของตนอยู่แล้วอย่างมั่นคง เขาอาจจะมีความเชื่อในความคิดเห็นของตนเองมาก จนกระทั่งรู้สึกต่อต้านกับความคิดที่ตรงกันข้ามกับความคิดเห็นของตนเอง ความรู้สึกไม่พึงพอใจนี้อาจมีมากจนกระทั่งนักศึกษาคนนั้นไม่สามารถที่จะอ่านเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไปได้

นักศึกษาทั้งสองคนนี้ คนหนึ่งมีแรงกระตุ้นต่ำ อีกคนหนึ่งมีแรงกระตุ้นสูง ต่างก็หลีกเลี่ยงที่จะศึกษา ดังนั้นแนวโน้มของการสอบวิชานี้ของทั้งสองคนค่อนข้างจะได้ผลไม่ดี ยังมีสถานการณ์อื่น ๆ อีกมากมาย ที่ปรากฏว่ามีทั้งแรงกระตุ้นต่ำและแรงกระตุ้นสูง ซึ่งบางทีเชื่อมโยงกับความกังวลใจสูงอันเนื่องมาจากมีอารมณ์เกี่ยวข้องสูงมากหรือกลัว เนื่องจากวิชานั้นยากที่จะทำความเข้าใจ

ประการที่สอง สิ่งที่มีผลต่อแรงจูงใจ คือ ประสบการณ์ของความสำเร็จหรือความล้มเหลว มีน้อยคนที่จะไม่ได้รับการกระตุ้นจากความสำเร็จของตนเอง และมีคนเป็นจำนวนมากที่ท้อถอยจากความล้มเหลวของตนเอง แม้ว่าแรงจูงใจนั้นจะเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับความสนใจส่วนตัว แต่ถ้านักศึกษาผู้นั้นไม่ประสบความสำเร็จก้าวหน้าในการศึกษา ความสนใจนั้น

ก็ไม่เป็นผลดีเท่าที่ควร ดังนั้นการที่นักศึกษาได้ความรู้จากความก้าวหน้าของตนเอง โดยเฉพาะเมื่อเริ่มต้นศึกษาวิชาใดวิชาหนึ่ง จึงมีความสำคัญมากสำหรับการศึกษา (วัชรีย์ บุรณสิงห์, 2526: 99-100)

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า แรงจูงใจมีพลังมหาศาลต่อกระบวนการเรียนรู้ และมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจของผู้เรียนในมหาวิทยาลัย จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ระหว่างภาคการศึกษาหนึ่ง ๆ ผู้เรียนบางคนจะปล่อยให้การเรียนผ่านไปจนถึงกำหนดวันสอบไล่ จึงจะเริ่มตื่นตัว เมื่อใกล้ถึงวันสอบไล่ ความวิตกกังวลของผู้เรียนอาจจะมากเกินกว่าแรงจูงใจที่จะมีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ แรงจูงใจที่มีผลต่อความสำเร็จด้านการศึกษามหาวิทยาลัยมีอยู่ 2 ประการ คือ แรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายใน (สุภาณี สนธิรัตน์, ปรป: 17-21)

แรงจูงใจภายนอก

ทฤษฎีการเรียนรู้ส่วนใหญ่กล่าวว่า การให้รางวัลเป็นแรงจูงใจในการเปลี่ยนพฤติกรรม ได้ดีกว่าการลงโทษ นักจิตวิทยาได้นำสมมติฐานดังกล่าวนี้ ไปทดสอบในห้องปฏิบัติการโดยมีความมุ่งหมายที่จะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการให้รางวัล และการลงโทษ ที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน โดยผู้เรียนจะได้รับแรงเสริมจากผู้สอนหรือจากสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น จากครอบครัว เพื่อน และ ชุมชน เป็นต้น

1. **ความกลัวและการลงโทษ** เป็นสิ่งที่เป็นอุปสรรคกับการสอนที่ดี สกินเนอร์ (Skinner) ได้วิเคราะห์เรื่องการลงโทษที่มีผลต่อด้านการศึกษา เขากล่าวว่า ผู้เรียนจะหลีกเลี่ยงหรือหนีการลงโทษและขณะเดียวกันก็ต้องการความรักใคร่เอ็นดู เอาใจใส่จากผู้สอน ต้องการได้รับทุนการศึกษา ได้รับรางวัลชมเชย และได้งานที่ดี ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจภายนอก ซึ่งยังเป็นที่ยึดมั่นอยู่ในเรื่องของคุณค่าของแรงจูงใจชนิดนี้

2. **ระดับคะแนน** เป็นเครื่องล่อใจที่เป็นตัวเสริมแรงอย่างมหาศาล การได้รับคะแนนสูง ๆ จะทำให้เกิดแรงจูงใจสูง และมีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลด้านการเรียนของผู้เรียน ไม่ว่าผู้สอนจะสอนดี มีความรู้ มีระเบียบวินัยมากเพียงใดก็ตาม ก็ยังเป็นตัวเสริมแรงน้อยกว่าแมค คาซี (Mc Keachie) กล่าวว่าระดับคะแนนเป็นแรงจูงใจต่อการเรียนของผู้เรียนมากกว่าวิธีการสอนทุกแบบ

โดยปกติบุคคลจะเลือกสนใจเฉพาะอย่าง ซิลเวอร์แมน (Silverman) ผู้เรียนจึงมีแนวโน้มที่จะรับรู้บทเรียนหรือได้ยินเฉพาะสิ่งที่คาดหวังเกี่ยวกับการเรียนและการสอน ถ้าถูกบังคับให้รู้สิ่งที่ไม่ได้อยู่ในความคาดหวัง ผู้เรียนก็จะท่องจำ แต่ถ้าผู้เรียนได้เรียนตามความคาดหวัง

ผู้เรียนก็จะรวม ขยาย และประเมินสิ่งที่เรียน ซึ่งสามารถทำให้บรรลุถึงจุดหมายในการเรียนรู้ที่ตั้งไว้ได้ การใช้ระดับคะแนนเป็นเครื่องล่อใจนี้ ผู้เรียนจะต้องถามตนเองว่า การได้คะแนนในระดับสูง ๆ แสดงว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายการเรียนวิชานั้น ๆ หรือไม่ ถ้าไม่ใช่ก็ควรจะเลิกสนใจเครื่องล่อใจนี้เสีย

ในการศึกษาระยะแรก ๆ ผู้เรียนได้บอกเหตุผลเกี่ยวกับความต้องการได้คะแนนสูง ๆ ไว้ ที่สำคัญก็คือ ผู้เรียนมักจะบอกว่าการได้รับคะแนนดี จะเป็นเสมือนใบรับรองในการสมัครเข้าทำงาน และการได้คะแนนสูง ๆ แสดงว่าผู้เรียนได้เรียนบางอย่าง ได้รู้จักคิด ได้รู้ความจริงใหม่ ๆ แรงจูงใจของผู้เรียนแต่ละคนมีแบบอย่างและความซับซ้อนแตกต่างกันมาก การรู้สึกถึงความแตกต่างนี้ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจความสามารถและความถนัดของตนเอง

แรงจูงใจภายใน

การได้เรียนในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจและเห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนไป จะเป็นแรงจูงใจและทำให้เกิดการดลบันดาลใจให้ผู้เรียนตั้งใจและสนใจเรียน และสามารถบรรลุความสำเร็จได้เมื่อผู้เรียนเข้ามหาวิทยาลัย จะพัฒนาความอยากรู้อยากเห็น และสนใจที่จะค้นหาความคิดรวบยอดหรือหลักซึ่งจะสามารถนำมารวมกันและให้ความหมายกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉลัด ความคิดที่เป็นระเบียบจะทำให้เกิดความตื่นตัว ความรู้สึกเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้เรียนมีอิสรภาพในการที่จะหาข่าวสาร และไม่ปล่อยตัวตามยถากรรม

1. การให้รางวัลโดยไม่คำนึงถึงคะแนน การเข้าใจบทเรียนเป็นแรงจูงใจภายในตัวมันเอง แมคคี (McKee) กล่าวว่าโปรแกรมการเรียนการสอน จะอยู่ในความสนใจของผู้เรียน ถ้าผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการที่เป็นการให้รางวัลหรือแรงจูงใจภายใน ฟาเดอร์ (Fader) และ คาวิตส์ (Sckavitz) ได้กล่าวไว้ใน *Hooked on Books* ว่า ความสำเร็จของผู้เรียนนั้นเกิดจากตัวผู้เรียนเอง ถ้าผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้อ่านหรือเขียนในสิ่งที่เขาต้องการ และสนใจความสำเร็จคือรางวัลที่จะได้รับ การลงโทษคือการให้ผู้เรียนเรียนในสิ่งที่ไม่สนใจ จึงให้อ่าน เขียน หรือพูดไม่ถูกต้อง

ผู้เรียนควรจะได้เข้าใจแรงจูงใจภายใน และใช้มันให้เป็นประโยชน์เพื่อให้รู้สึก่วิชาต่าง ๆ เหล่านั้นน่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางวิชาการหรือเป็นเรื่องทางสังคม หรือทั้งสองประเภท ไม่ใช่เป็นเพราะระดับคะแนนแต่เป็นเพราะผู้เรียนเองให้ความสนใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน

ผู้เรียนจะสามารถปรับความเข้าใจและความต้องการให้เข้ากับวิชาที่เรียน และตามความต้องการทางสังคมได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถและความสนใจที่จะปรับปรุง ผู้เรียนควรพยายามทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นทางด้านวิชาการ โดยการเขียนรายงานหรือทำโครงการพิเศษในหัวข้อที่ตนสนใจตรงกับอาชีพที่คาดฝันและโปรแกรมการศึกษาเฉพาะของตนเอง

2. การใฝ่รู้ เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องแรงจูงใจภายในเกี่ยวกับด้านศึกษา แพตตริเซีย โอ คอนเนอร์ (Patricio O' Conner) กล่าวว่าความอยากรู้อยากเห็นหรือการใฝ่รู้เป็นการเปิดใจให้กว้าง เป็นการตั้งคำถามเพื่อที่จะรู้ มีความสำคัญกว่าแรงจูงใจภายนอก เช่น ระดับคะแนนดี ซึ่งเป็นเพียงเครื่องล่อใจซึ่งบางครั้งอาจทำให้ผู้เรียนรู้สึกถูกคุกคามและไม่สามารถควบคุมการใฝ่รู้ของตนเอง แต่ถ้าผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายใน เป็นการกระตุ้นการใฝ่รู้ ผู้เรียนจะเกิดการอยากรู้อยากเห็นตลอดชีวิต ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการช่วยให้เกิดแรงจูงใจภายในก็คือผู้สอน อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนจะสามารถทำให้เกิดแรงจูงใจประเภทนี้ได้โดยการทำความเข้าใจและรู้ถึงสิ่งที่มีความหมาย และรู้จักประเมินความก้าวหน้าของตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้ว่าการเรียนเป็นหน้าที่ของตน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้ว่าการเรียนเป็นหน้าที่ของตน การที่ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้ เท่ากับไม่ปล่อยตัวตามยถากรรม และเป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ความสนใจ ความซับซ้อน ตลอดจนความไม่ชัดเจนต่าง ๆ ได้หมดไป

3. การสนับสนุนด้านสังคม แรงจูงใจในการศึกษาส่วนหนึ่งมาจากบุคคลหลายฝ่ายในสังคม ฟิลด์แมน (Fieldman) นิวคอมบ (Newcomb) บราวน์ (Brown) และแซนฟอร์ด (Sanford) ได้แสดงให้เห็นว่า ครอบครัว กลุ่มเพื่อน และชุมชน มีอิทธิพลสำคัญในการปรับแผนการศึกษา และแรงบันดาลใจระหว่างที่เรียนในมหาวิทยาลัยผู้เรียนจะเรียนรู้จากการวางเงื่อนไขของตนเอง ซึ่งมีทั้งการได้รับรางวัลและถูกลงโทษ เมื่อเรียนรู้สิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น ผู้เรียนก็จะเป็นผู้ที่มีความทะเยอทะยาน ขณะเดียวกันก็จะมีควมวิตกกังวล และมีความไวในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น อย่างไรก็ตามการสื่อสาร ความเข้าใจด้านพลวัตทางสังคม และปัจจัยส่วนบุคคลระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อด้านการสำเร็จ

4. บ้าน ผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ที่บ้าน แม้ผู้เรียนที่อยู่หอพักก็ยังนำเอาอิทธิพลของบ้านมาที่สถาบันการศึกษาด้วย การศึกษาหลายเรื่องโดยเฉพาะของ ทิสเทิล-ทราวส์ (Thistle-Thwaits) แอสติน (Astin) และฮอลแลนด์ (Holland) พบว่า ความดลบันดาลใจของผู้เรียนที่นำมาจากบ้าน คือ การได้วุฒิถึงขั้นปริญญาโท หรือ ปริญญาเอก มากกว่ามีอิทธิพลต่อความสำเร็จแค่นั้นปริญญาตรี จากผลการศึกษาที่พบว่าการศึกษาต่อหลังจากจบมหาวิทยาลัยแล้ว เป็นเรื่องของผู้เรียนมากกว่ามีผลมาจากมหาวิทยาลัย แสดงให้เห็นอิทธิพลของแรงจูงใจของทางบ้านและของชุมชนต่อด้านการศึกษาของผู้เรียน

5. หอพัก มีผลระยะยาวต่อผลสัมฤทธิ์ทางด้านการศึกษาของผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะทัศนคติ ค่านิยม และความสนใจ หอพักจะกลายเป็นสิ่งจูงใจและให้ประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนนอกชั้นเรียน มากกว่าการสอนในชั้นเรียนเสียอีก ด้วยเหตุนี้มหาวิทยาลัย

หลายแห่งจึงมีหอพัก บทบาทของหอพักมีส่วนในเรื่องการสร้างแรงกดดันทางด้านการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแรงเสริมในการเรียนรู้ การมีเพื่อนร่วมห้องและเพื่อนร่วมหอพักเดียวกัน ทั้งยังเป็นเพื่อนร่วมชั้นด้วย ทำให้เกิดความคุ้นเคยและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องการทบทวนด้านการเรียนและช่วยในเรื่องการปรับตัวทางสังคมอีกด้วย หอพักจึงมีส่วนในการสนับสนุนด้านการเรียนการปรับตัว ทั้งด้านการปรับตัวส่วนบุคคล และการปรับตัวทางสังคม

6. กิจกรรมนอกหลักสูตร คือ การใช้เวลานอกเกี่ยวกับเรื่องกีฬา เดินร่ำ หนังสือพิมพ์ กิจกรรมนอกหลักสูตรนี้จะค่อย ๆ ลดความสำคัญลง เมื่อผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษาและปัญหาสังคมอื่น ๆ การเปลี่ยนกิจกรรมนอกหลักสูตรจะแสดงให้เห็นความสนใจทางด้านการศึกษา

7. ระดับความกดดันทางจิตใจ ผู้เรียนส่วนใหญ่มักจะมีการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง และมีความไวต่อระดับการกระทำของตนเอง ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังของผู้เรียนเมื่อเริ่มเรียน หรือทำงานกับระดับการทำงานในขั้นสุดท้าย ผลการวิจัยแสดงว่า การให้รางวัลเมื่อประสบความสำเร็จภายในระดับที่ตั้งไว้ จะทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนมากกว่าจะมีการลงโทษถ้าประสบความสำเร็จล้มเหลว ผู้เรียนต้องคำนึงว่าถ้าผู้เรียนเรียนช้าหรือเรียนอ่อน แต่มีระดับแรงกดดันสูง จะช่วยให้เกิดความพยายามมากกว่าการมีแรงกดดันต่ำ ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง โรเซนทอล (Rosenthal) และจาคอบเซน (Jacobsen) ผู้เรียนมักจะใช้เรื่องนี้เป็นข้ออ้างในการที่จะไม่ใช้ความพยายามในการเรียน อย่างไรก็ตามระดับแรงกดดันทางจิตใจของผู้เรียนเกี่ยวข้องกับความคาดหวังของผู้สอน แต่ผู้เรียนอาจจะช่วยตนเองโดยการทำรายงานการทำข้อสอบและงานอื่น ๆ เพื่อยกระดับคะแนนของตนให้สูงขึ้น

8. ความสนใจ ทักษะ และค่านิยม ของผู้เรียนที่ปฏิบัติตามผู้สอนจะทำให้การสอนง่ายขึ้น แต่จะไม่ก่อให้เกิดผลความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือเข้าใจความขัดแย้งทางสังคม ความสนใจ ทักษะ และค่านิยมในวิชาการสามารถให้ผู้แสวงหาข่าวสารที่เป็นจริง ผู้เรียนจะต้องมีทักษะ และค่านิยมที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของรายวิชาตั้งแต่แรกและต้องควบคุมไว้ให้ได้

ความสนใจ ทักษะ และค่านิยม เป็นแรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรม เป็นเรื่องการเรียนรู้ที่จะคิดและแสดงพฤติกรรม ของผู้เรียนแต่ละคน

9. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียนที่สำคัญที่สุดก็คือ ตัวแปรที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนเอง ทั้งในแง่แรงจูงใจ สติปัญญา ความถนัดพิเศษ ประสบการณ์เดิม จากผลการวิจัย ส่วนใหญ่พบว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดี และรวดเร็วเพียงใด ขึ้นอยู่กับตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้เรียนเองทั้งสิ้น ส่วนตัวแปรสิ่งแวดล้อม เช่น ชั้นเรียน ข้อสอบ แบบต่างๆ เครื่องช่วยสอน สื่อทัศนวัสดุ ตัวแปรเรื่องการเรียน (การเรียนรู้ข้อเท็จจริงต่างๆ) ความคิดรวบยอด และตัวแปรความแตกต่างระหว่างบุคคลมีความสำคัญเป็นอันดับรองลงมา

จะเห็นได้ว่าแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มักจะมีความวิตกกังวลต่ำ และส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จทางการเรียนสูง ตรงข้ามกับผู้เรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จมักจะเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ และมีความวิตกกังวลสูง แรงจูงใจภายในของผู้เรียนเองเป็นส่วนที่สำคัญ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าแรงจูงใจภายนอกอื่น ๆ

2.5 เป้าหมายการศึกษาและชีวิต

ฮิลล์ (2528: 182) กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องปรัชญาชีวิตศาสตร์แห่งความสำเร็จว่าชีวิตที่สมบูรณ์เป็นชีวิตที่มีเป้าหมาย เป้าหมายของชีวิต คือ บางสิ่งบางอย่างที่เราต้องกำหนดให้แก่ตัวเองเพราะไม่มีใครจะกำหนดให้แก่เราได้ และเป็นเรื่องจริงที่น่าเศร้า คือ ชาวโลก 95% ใช้ชีวิตของตนโดยปราศจากเป้าหมาย ไม่มีความคิดแม้แต่เพียงผิวผินถึงงานที่เหมาะสมที่สุดสำหรับตนเอง หรือแม้แต่คิดถึงอะไรสักอย่างหนึ่งที่จะเป็นวัตถุประสงค์ "ที่แน่นอน" ของการต่อสู้ในชีวิต

ตอนที่ ไอแซค นิวตัน ยังเป็นเด็ก เขาหลงใหลในหมู่ดวงดาวบนท้องฟ้าอย่างมาก พออายุได้ 12 ขวบ สามารถประดิษฐ์นาฬิกาแดดขึ้นไว้ภายในสวน ขณะเดียวกันได้พยายามศึกษาเรื่องดาวต่างๆ จากหนังสือที่มี จากแขกที่มาเยี่ยมเยือน และแม้แต่จะถามจากชาวต่างชาติก็ทำ เซอร์ไอแซค นิวตัน ถึงอสังกฤตกรรมเมื่ออายุได้ 85 ปี ได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ จุดมุ่งหมายในชีวิตของเขาไม่เปลี่ยนแปลง ดังหนึ่งตำแหน่งดวงดาวที่เขาศึกษา (ปาเรรา, มปป: 23) เช่นเดียวกับนโปเลียนที่สามารถยกตนเองขึ้นมาจากชาวคอร์ซิกาที่ยากจนคนแคระ มาสู่ตำแหน่งผู้เผด็จการฝรั่งเศส โทมัส เอลวา เอดิสัน ก็เช่นเดียวกัน สามารถยกฐานะของตนเองจากเด็กขายหนังสือพิมพ์มาสู่ฐานะที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักประดิษฐ์ชั้นนำของโลก หลักการเดียวกันนี้ ลินคอล์น ใช้เป็นสะพานข้ามหุบเหวที่เป็นช่องว่างระหว่างการถือกำเนิดอย่างต่ำต้อย ในกระท่อมไม้ซุงแถบภูเขาของรัฐเคนตักกี และได้รับการเลือกตั้งให้เป็นประธานาธิบดีของประเทศสหรัฐอเมริกา และด้วยหลักการเดียวกันนี้ ทีโอเดอร์ โรสเวลท์ ได้กลายมาเป็นผู้หนึ่งที่แข็งแกร่งอีกคนหนึ่งของสหรัฐอเมริกา (ฮิลล์, 2528: 153-4)

ดังนั้นกล่าวได้ว่า เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่เราทุกคนจะต้องมีเป้าหมายของชีวิต และการที่จะทำให้ชีวิตสำเร็จสมความมุ่งหมายนั้น เราจะต้องทำความรู้จักตนเอง ศึกษาความต้องการ ความสนใจที่แท้จริงของตนเอง รู้ในสิ่งที่ตนเองชอบและไม่ชอบ รู้ขีดความรู้ความสามารถของตนเอง สิ่งเหล่านี้จะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของชีวิต จะต้องวางแผนที่ดี โดยวางแผนเป้าหมายอย่างชัดเจนในชีวิต ทุกจุดที่จะก้าว จะต้องทำเครื่องหมายไว้ให้ชัดเจน ตอนแรกจะต้องรู้เสียก่อนว่า ต้องการอะไรในชีวิต ต่อจากนั้นพยายามให้ได้สิ่งนั้น หากมีเป้าหมายในชีวิตและพยายามอย่างแน่วแน่ที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น โดยเขียนจุดมุ่งหมายของชีวิตเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจนแล้ว จะพบว่าชีวิตนี้มีการผลงอกย้งที่น่าลึกลับ โดยมีความสำเร็จเป็นหลักประกัน

การเขียนจุดมุ่งหมายของชีวิตนั้น ลาเกียน (2529: 52-61) ได้ให้แนวทางไว้ดังนี้

1. การตั้งจุดมุ่งหมายของชีวิตนั้น ไม่ควรอยู่เฉพาะในความคิด การเขียนลงเป็นตัวหนังสือจะช่วยทำให้จุดมุ่งหมายนั้นเป็นไปได้อย่างชัดเจน สามารถบ่งชี้ถึงลำดับความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องทำได้อย่างน่าประหลาด

2. ลองหัดตั้งจุดมุ่งหมายชีวิต ด้วยการหากระดาษมาหลาย ๆ แผ่นพร้อมด้วยปากกาหรือดินสอและนาฬิกาที่บอกเวลาและวินาที ตั้งเวลาไว้ 15 นาที เขียนหัวกระดาษว่า “จุดมุ่งหมายในชีวิตของฉันก็คือ...” ใช้เวลา 2 นาที ในการตอบคำถามที่ตั้งไว้ในกระดาษนี้อย่างดีที่สุด อาจจำเป็นต้องบรรยายรายละเอียดอย่างกว้างขวางและสลับซับซ้อน ซึ่งคงมีเวลาพอที่จะเขียนถึงเรื่องส่วนตัวเกี่ยวกับครอบครัว สังคม อาชีพ การเงิน บทบาทในสังคม อาจรวมเอาส่วนปลีกย่อยต่าง ๆ ของชีวิตเข้าไว้ด้วยกัน เช่น ความสุข ความสำเร็จ ความก้าวหน้า ความรัก การอุทิศตนเพื่อส่วนรวม และอื่น ๆ พยายามเขียนข้อเท็จจริงออกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ภายใน 2 นาที

3. อย่ากระตาคที่จะเขียนเรื่องของความฝันอันไกลเอื้อมลงไปด้วย ไม่ว่าจะอยากปีนยอดเขาเอเวอร์เรสต์ อยากขึ้นไปกับยานอวกาศ ฝันที่จะเป็นนักเขียนเอกของโลกที่ยิ่งใหญ่ ไม่แพ้ตอลสตอยหรือคิดฝันที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีเมืองไทย ฯลฯ หลังจากใช้เวลา 2 นาทีแรกหมดไปแล้ว จงใช้เวลาอีก 2 นาที ตกแต่งเปลี่ยนแปลงตามความจำเป็นจนรู้สึกพอใจกับ “คำประกาศจุดมุ่งหมายชีวิต” อันดับหนึ่ง

4. คำถามสำหรับจุดมุ่งหมายของชีวิต อันดับสอง คือ กำหนดจุดมุ่งหมายของชีวิตให้เฉพาะเจาะจงมากขึ้น ด้วยคำถามที่ 2 “ฉันต้องการใช้ชีวิตอย่างไรในสามปีข้างหน้า” แล้ว

เขียนคำตอบลงไปอย่างรวดเร็วได้ในเวลา 2 นาที จากนั้นใช้เวลาอีก 2 นาที ในการเพิ่มสิ่งที่ขาดตกบกพร่องไปในการตอบปัญหารอบแรก

5. คำถามสำหรับตั้งจุดมุ่งหมายชีวิต อันดับสาม เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายชีวิตในมิติที่แตกต่างออกไป จงเขียนคำถามที่ 3 ลงไปในกระดาษว่า “ถ้าหากฉันรู้ล่วงหน้าว่า อีกหกเดือนข้างหน้าจะถูกฟ้าผ่าตาย ฉันจะใช้ชีวิตอย่างไร” ข้อความนี้หมายความว่าถ้ายังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้อีกเพียงหกเดือนเท่านั้น ซึ่งทำให้ต้องเร่งรัดกระทำการต่าง ๆ ที่มีความสำคัญสำหรับชีวิตให้เสร็จสิ้นในระยะเวลาจำกัด จุดมุ่งหมายของคำถามนี้ก็เพื่อจะค้นดูว่ามีสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตที่ยังไม่ได้ลงมือทำ หรือสิ่งที่มีคุณค่ามากพอสำหรับการใช้ช่วงเวลาหกเดือนสุดท้าย ไม่ว่าจะคิดจะทำอะไรก็ตาม เขียนคำตอบลงอย่างรวดเร็วเท่าที่จะทำได้ในเวลา 2 นาที

6. ดำเนินการต่อไปกับคำถามทั้ง 3 ข้อ ใช้เวลาอีก 2 นาที ในการทบทวนและปรับปรุงจุดมุ่งหมายในชีวิตที่ได้จากการตอบคำถามเหล่านั้น อาจจะใช้เวลามากกว่านั้นก็ได้อีก เมื่อพิจารณาจากคำตอบของทั้ง 3 ปัญหาแล้ว จะเห็นได้ว่า คำตอบสำหรับปัญหาที่ 2 นั้น เป็นการขยายคำตอบของปัญหาที่ 1 ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่เดียว ส่วนคำตอบในปัญหาที่ 3 ก็เป็นช่วงที่ต่อเนื่องของปัญหาข้างต้นนั่นเอง แต่เป็นการรวบยอดเอาทุกสิ่งทุกอย่างมารวมไว้ในเวลาอันจำกัดเพียงหกเดือนที่เหลืออยู่ในชีวิต

7. การแก้ปัญหาคัดความขัดแย้งของเป้าหมาย ความขัดแย้งของเป้าหมายในชีวิตไม่ว่าระยะสั้น หรือระยะยาว ล้วนแก้ไขได้ด้วยการกำหนดลำดับความสำคัญของเป้าหมายนั้นๆ โดยจะต้องตัดสินใจให้ได้ว่าเป้าหมายใดมีความสำคัญที่สุดในเวลานี้ ความขัดแย้งบางประการอาจแก้ไขตกไปได้เอง เพียงแต่เขียนมันลงในกระดาษ ถ้าหากรู้สึกว่าคุณไม่ได้ให้ความสำคัญแก่สิ่งที่ตนเองปรารถนาจะทำเป็นอย่างยิ่งมาตั้งนาน นั่นแสดงว่าเรารู้แล้วว่าเป้าหมายอื่น ๆ นั้นมีความสำคัญยิ่งกว่า เพียงแต่ที่เราไม่ได้เผชิญกับความเป็นจริงนี้มาก่อนเท่านั้นเอง

8. วิธีกำหนดลำดับความสำคัญของเป้าหมายชีวิต นำเป้าหมายชีวิตที่เขียนไว้ในกระดาษเป็นข้อ ๆ แล้วนำมาวางไว้ตรงหน้า ใช้เวลาเพียง 1 นาที เลือกเป้าหมายสำคัญที่สุดสามประการแล้วเขียนอักษร ก.1 ลงหน้าข้อที่มีความสำคัญมากที่สุด ก.2 ลงหน้าข้อที่มีความสำคัญรองลงไป และ ก.3 ลงหน้าข้อที่มีความสำคัญเป็นลำดับสุดท้าย ทำอย่างเดียวกันในเป้าหมายระยะ 3 ปี และเป้าหมายระยะ 6 เดือน โดยวิธีนี้จะได้เป้าหมายทั้งหมด 9 ข้อ จากสามรายการ ต่อไปให้เลือกเป้าหมายระยะยาวที่สำคัญสามประการจากทั้งหมด 9 ข้อนี้ แล้วเขียนลงในกระดาษแผ่นใหม่ หลังจากเขียนหัวกระดาษว่า “เป้าหมายชีวิตสำคัญที่สุดในระยะยาวของฉันคือ...” ก.1 ก.2 ก.3 นี่คือการกำหนดเป้าหมายชีวิตทั้งหมดนั่นเอง โดยได้รวมทุกสิ่งที่คุณเห็นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องทำต่อไปในชีวิตมาไว้ในกระดาษนี้แล้ว อย่างน้อยก็เป็นสิ่งที่พอจะเห็นได้ในขณะนี้

ดังกล่าวมาแล้วชีวิตที่มีเป้าหมายนั้น เป็นชีวิตที่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นการกำหนดเป้าหมายไว้ให้ชัดเจนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง เป้าหมายนั้นอาจจะแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ เป้าหมายระยะยาว เป้าหมายระยะกลาง และเป้าหมายระยะสั้น

เป้าหมายระยะยาว ความต้องการที่แท้จริงของชีวิต คือความสุข และการได้ทำงานหรือกิจกรรมที่ตนเองปรารถนา และประสบความสำเร็จในชีวิต นับเป็นเป้าหมายระยะยาวที่อาศัยพื้นฐานจากเป้าหมายระยะกลาง และระยะต้นเป็นหลัก นอกจากนั้นจะต้องอาศัยปัจจัยและองค์ประกอบอื่น ๆ อีกด้วย

เป้าหมายระยะกลาง เป็นเป้าหมายที่หวังผลในอนาคตไม่ไกลนัก สำหรับนักศึกษาเป้าหมายระยะกลางได้แก่ การสำเร็จการศึกษาในคณะวิชาที่ศึกษา และการมีงานทำภายหลังสำเร็จการศึกษาและการดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข

เป้าหมายระยะสั้น เป็นเป้าหมายที่หวังผลในปัจจุบัน สำหรับนักเรียนนักศึกษา คือ การที่สอบผ่านในแต่ละวิชาได้คะแนนดี มีความรู้ และประสบการณ์ในวิชาชีพที่เรียน และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างดี

สรุปท้ายบท

องค์ประกอบของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ องค์ประกอบทางด้านสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการบริหารทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมการศึกษาแก่นักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพการรู้จักลักษณะและแบบการเรียนของนักศึกษา จะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจธรรมชาติของเพื่อน นักศึกษามีประโยชน์ต่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมมหาวิทยาลัย องค์ประกอบอีกด้านหนึ่งคือตัวนักศึกษาเอง ได้แก่ แรงจูงใจในการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป้าหมายของการศึกษาและชีวิต สิ่งเหล่านี้ถ้าหากนักศึกษามีอยู่อย่างชัดเจน จะทำให้นักศึกษาได้เดินทางไปสู่เป้าหมายที่แน่นอนด้วยความมั่นใจในการศึกษา

หนังสืออ่านประกอบ

ทิพาวดี เอมะวรรณะ. **เรียนให้เก่งในมหาวิทยาลัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ปลายทาง, 2529. หน้า 44-51.

พัฒนาการเรียนการสอน, คณะกรรมการ. **เทคนิคในการเรียน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2528. หน้า 1-5.

ประธาน วัฒนาวณิชย์, บรรณาธิการ. **เรื่องไม่ยากถ้าอยากเรียนเก่ง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529 หน้า 3-35, 161-167.